

„SZERETEM A KIHÍVÁSOKAT,
EZÉRT AZ EJTŐERNYŐS ALAKULATHOZ
JELENTKEZTEM”

– Magyarosi Sándor beszélgetése Vitus Hubával
a román hadseregben letöltött kötelező katonai szolgálatról –

Vitus Huba 1973. december 10-én született Kőhalomban, és 1992-ben érettségizett a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban. Jelenleg Sepsiszentgyörgyön él, saját vállalkozása van, emellett pedig síoktatóként dolgozik. Az alábbi interjú, amelyben katonai szolgálatáról beszél, 2024. december 1-jén készült vele.

*

– '93-ban megkaptam a behívót, és '94-ben besoroztak a mostani Mikes Kelemen iskola háta mögött, az iskola oldalszárnyánál levő besorozónál. Ott vetköztettek le, és... Egészségileg rendben voltam. Önkéntesen lehetett jelentkezni az ejtőernyősökhöz. Ez nem volt kötelező. Mivel sportoló voltam, alpesi síben országos bajnok, ezért a hegyivadászokhoz volt lehetőségem menni, hogy ott azt az egy évet lehúzzam, de szeretem a kihívásokat, és ezért az ejtőernyős alakulathoz jelentkeztem önkéntesen. '94 februárjában vittek el Bákóba, egy moldvai megyeközpontba. A tizenegyes számú kaszárnyánk a MiG-21-es repülőtér mellett volt. Húszan voltunk ejtőernyősök: csángó gyerekek – moldvai csángók – és négyen magyarok. Egy Veres nevezetű Maroshévízről – ő volt a szobatársam –, Udvarhelyről egy Máté nevezetű, és egy Kézdivásárhelyről – ő volt az írnök, a generálnak¹ a jobbkeze. A magyarokat nagyon megbecsülték a moldvaiakhoz viszonyítva. Jobban ránk bízták a feladatokat, mivel úgy látták, hogy ügyesebbek vagyunk. Az ejtőernyős alapokra a felkészítés három hónapig tartott, ezt követően történtek meg élesben az ugrások.

– Miből állt maga a felkészítés?

– Elméleti és gyakorlati részből. Az elméleti rész úgy volt, hogy füzetbe ceruzával le kellett írjuk az ejtőernyős balesetekben, hogy [az]

1 A tábornok jelentésű szót az interjúalany románosan *dzsenerálnak* ejti.

*incidentul număru*l unu... *număru*l patru² [esetén] – összesen tizennégy baleset volt – mit csinálunk. *Ce facem la incidentul număru*l paispe? *Strangularea parașutei*.³ Akkor ha éjjel kettőkor felköltöztek, kellett mondjuk: *incidentul număru*l cincii, vagy *incidentul număru*l doispe...⁴ Emellett kellett tudjuk az ejtőernyő részeit – összetevőit –, technikai leírását és a repülőek technikai leírását. Három repülőből ugrottunk: a belföldi járat[okhoz is használt géptípusból] – az akkori TAROM-21-es⁵ [gépről van szó] –, az An-2-esből, a permetezőből⁶ – amelyik kétezer méterre emelkedett fel – és helikopterből. Helikopterből ugrottunk vízre; volt két ilyen ugrásunk: egy fényes nappal, egy éjszaka. Minden ugrásunkat fizették. Tíz ugrásom volt összesen.

Ami emlékezetes marad számomra: akkor jöttek be először a repülő-terre – ahonnan szálltak fel a vadászgépek – az amerikaiak, a NATO-csapatok. Ők megjöttek a Boeing C300-assal⁷, a dzsipet kidobták [ejtőernyővel a gépből], és a tiszt külön ejtőernyővel lejtött, majd mikor leérkezett a földre, beült a dzsipbe, és jött be a kaszárnyába. Nyolcvan százalékban amerikai feketék voltak, egy fejjel magasabbak, mint mi. Öt centis vastag [talpú] bakancsuk volt, ellentétben a miénkkel, amelyik egy-két centi vastag, ócska katonabakancs volt. Az első hét után, amikor elküldtek menetelni, két hetet feküdtem az infirmerián⁸, mert vérhólyag lett a talpamra a negyven kilométeres gyaloglás után. Az öltözetünk sokkal gyengébb volt, az ejtőernyőinkkel nem tudtunk pontra szállni, mint az amerikaiak. Az élelmünk, az jó volt, megfelelő. Háromfogásos ételt kaptunk, mindennap hús volt a fuszulyka és a pityóka mellett. Volt a pesmeti⁹, amely egy olyan keksz volt, ami úgy megdagadt a hasunkban, hogy ebédig, amíg kint voltunk a repülőtéren – mert onnan szálltunk fel –, nem kellett egyéb. Azt vittük magunkkal, az megdagadt a hasunkban, nem voltunk éhesek.

2 Egyes számú eset, négyes számú eset (román).

3 Mit csinálunk a tizennégyes esetén? Az ejtőernyő összecsavarodása (román).

4 Ötös számú eset, tizenkettes számú eset (román).

5 A gép pontos típusát nem sikerült azonosítani.

6 Az An-2 egymotoros, kétfedelű szállító-repülőgépről van szó. A típust a második világháború után a Szovjetunióban, az Antonov tervezőirodában fejlesztették ki. (A gép típusa az interjú legépelését követő egyeztetés során tisztázódott.)

7 A gép típusát nem sikerült azonosítani.

8 Gyengélkedő (román).

9 Szó szerinti jelentése: prézli, zsemlemorzsa. A román bakanyelvben a formájában háztartási kekszre emlékeztető kétszersült neve.

Az An-2 típusú gépből végrehajtott ezer méteres ugrás előtt.
Vitus Huba a guggoló ejtőernyős

Ami még emlékezetes maradt számomra, azok az ugrások. Az első ugrás automata ugrás volt, azt nem mi rántottuk meg, nem mi nyitottuk ki, hanem automatikusan nyílt ki az ejtőernyő. Mi arra kellett ügyeljünk, hogy ne csavarodjon fel, és biztonságosan földet érjünk. A második ugrásunktól viszont mi kellett megnyissuk az ejtőernyőt, és mindig kellett számoljunk: *o sută unu, o sută doi, o sută trei, o sută patru, o sută cinci, trage parașuta!*¹⁰ És akkor húztuk meg [a zsinórt, nyitottunk ki] az ejtőernyőket. Egyszer maradtam egy légüres térben a tíz ugrásból: amikor a többi bajtársam már lent volt a földön, én még fent voltam a levegőben. De megoldottam, mert úgy ke-

rültek a légörvények, hogy kikerültem abból, és szerencsésen földet értem.

Abban az időben volt két sergent¹¹ a buzăui ejtőernyős alakulattól, akik közösen gyakorlatoztak a mi U11-es csapatunkkal. Ők fogadtak egy láda sörben, hogy ki nyitja ki a legközelebb a földhöz az ejtőernyőjét. Kétszáz méter távolságra a földtől már késő, ott már nem tud kinyílni, annyi kell neki minimum. Tehát egy másodperc alatt zuhanunk egy olyan kétszáz métert. Nem: negyven métert zuhanok egy másodperc alatt, és öt másodperc alatt kétszáz métert. Így volt, igen, ez volt. Már kétszáz méter[nyire] földközelen az ejtőernyő nem kap elég... nem telnek meg a zsákok levegővel, nem tudja visszafogni [a zuhanást]. És ott becsapódott [az egyik a két buzăui közül]. Ez az egy baleset volt.

10 Szó szerinti fordításban: százegy, százkettő, százhárom, száznégy, százöt, húzd meg (nyisd ki) az ernyőt! (román)

11 Őrmester (ejtsd: szerdzsent; román).

Ott, a repülőtéren, a moldvai – bákói – dombokon szörnyethalt az egyik sergentünk.

Ami még számomra maradandó élmény volt, hogy fegyvert szállítottunk Olténiába. Vagonokban szállítottuk a lőfegyvert, faládákban voltak raktározva, és mi őrséget kellett álljunk. Mikor megállt a vonat, le kellett szálljunk és kellett védjük a fegyverszállítmányt. Öt napig utaztunk, cukorral és peszmeccel. Nem hagyhattuk el a vagonokat, ott aludtunk addig, amíg elérkeztünk Olténiába, Craiovára, és ott átadtuk a fegyverszállítmányt. Négyen őriztük [mindegyik] vagon – a húsztűzőernyősnek volt ez az egyhetes küldetése.

Az első hazajövetelem a katonaságtól – a[z első] permisszió – a lövés után, a poligonon¹² való lövészet után volt. Tehát nekünk volt ez a *pușcă mitralieră* – az a géppuska¹³ –, emellett volt az *aruncător de grenade* – tankkilövő –, ami a hátunkon volt, az AG-9-es.¹⁴ Letettük – három lába volt –, s onnan lőttünk. Az első lövészetben aki jól lőtt, hazaengedték. Sikerült a három golyóból kettőt középre lőni, a tízes pontba, hogy eltaláljam. Egy ment a kilencesbe, kettő a tízesbe. A magyarok mind jól lőttek; tehát Veres is, Máté is, jómagam is. Hazaengedtek – most már nem emlékszem pontosan, meg kell nézsem a füzetemet –, úgy egy hónap után engedtek haza egy hétvégére. 1995. február végén szereltem le véglegesen.

– *Gyalogsági kiképzést kaptatok?*

– Az első héten igen; elvittek gyalogolni, ennyi volt a kiképzés. Adtak egy rossz bakancsot, elmentünk egy negyven kilométeres menetelésre, ahol oszlopban kellett menjünk, meneteljünk. De ott – már említettem a beszédem elején – a lábamat úgy feltörte a bakancs, hogy két hétig az infirmerián kellett legyek.

12 Lőtér (román).

13 Az interjúalany – amint egy utólagos egyeztetés során tisztázódott – az ejtőernyősök egyéni fegyvereként rendszeresített gépkarabélyára gondolt.

14 Az AG-9 a szovjet fejlesztésű SZPG-9 román változata. Ez az állványra szerelt, 73 mm-es űrméretű, simacsövű, hátrasiklás nélküli löveg szárnystabilizált, rakétameghajtású (páncéltörő vagy repesz-romboló) gránátokat tüzel. (A fegyver típusa szintén az interjú legépelését követő egyeztetés során tisztázódott.)

– *Gyalogsági harcra nem képezték ki egyáltalán?*

– Gyalogsági harcra nem képeztek ki bennünket. Nekünk a feladatunk az volt, hogy a repülővel felvittek kétezer méter magasba, és ilyen dombokra... ki kellett ugrni, és dombokat kellett elfoglaljunk, ahol be kellett magunkat ássuk ezekkel az *aruncător de grenadák*¹⁵, és ott kellett vagy fedezést, vagy felderítést végezzünk. Éjszakai bevetésünk is volt a vízen... Volt egy ilyen foszforeszkáló por egy zacskóban, és mikor beérkeztünk a vízbe, azt ott ki kellett oldjuk, és egy ilyen foszforeszkáló színnel meg kellett jelölnünk a helyzetünket. Látták, hogy hol vagyunk, és szedtek össze a motorcsónakokkal, majd vittek ki a szárazföldre, és foglaltuk el [a kijelölt szakaszt vagy objektumot]. Általában vagy felderítésképpen, vagy az ellenség megvolt, hogy hol van, és mi be kellett... ilyen partizánakciókat kellett úgymond imitálnunk vagy megjátszodjunk. Mondták, hogy innen jön az ellenség, s mi be voltunk ilyen rejtékhelyekre rendezkedve, ahonnan géppuskával és ezzel a gránátvetővel vártuk. Volt egy *aruncător de grenade antitank*. Az nagyon nehéz volt: volt egy hosszú nagy cső, amit ketten vittek, és a talpát is ketten, tehát négy katona, négy ejtőernyős vitte azt. Az *aruncător de grenade*, az a sima, az AG-9-es, az szétszedhető s hátan hordozható volt. Elöl a géppuskánk volt – a levegőből is kellett leadjunk lövéseket – és a pótejtőernyő. Ez volt a felszerelés.

– *Az AKM-re gondolsz, azt hordtátok elől? A gépkarabélyt?*

– Igen.

– *A hadseregben elég gyakori volt, hogy az újoncok mindenféle megaláztatásnak voltak kitéve. Ilyen fordult elő nálatok?*

– Minket tiszteletben tartottak. Olyan szempontból kivételesek voltunk, hogy nem ment akárki ejtőernyősnek. Ott volt mellettünk a GAD; a mellettünk lévő kaszárnyában volt négyszáz gyalogos – úgy mondtuk, hogy mezei nyulak.

– *Iepuraş de câmp.*

– *Iepuraş de câmp.* Minket kivételesként kezeltek, mind élelemben, mind... Cseszegetésben nem volt nagyon részünk. Számomra az első

15 Szó szerinti fordításban: gránátvetőkkel (román).

héten volt, mivel én nem nagyon voltam engedelmes. Volt egy *sergent*, aki bejött a szobába, leült és rajzolta ide a hüvelykujja mellé ezt a két háromszöget. De nem a Dávid-csillag [jött ki belőle, hanem] a pentagramma. Rám nézett, és azt mondta: „Vitus, culcat!”¹⁶ S én nem akartam lefeküdni. Mert valamilyenképpen volt egy ellenszenvünk, nem szimpatizáltuk egyik a másikat. És akkor behívta a feletteseit, és [...] úgymond egy betörés történt, akkor megfektettek. Nem volt más választás. Úgyhogy utána, mikor a parancsot adták, akkor teljesítettem.

- *Hogy viselkedtél úgy általában a katonai szolgálattal?*

- Voltak magyar bajtársak. Mi magyarok hárman, és az udvarhelyi... [helyesbít] kézdivásárhelyi – ő volt az írnok –, mi hárman összetartottunk. A magyarok mindig összetartanak. Ott voltak a moldvai csángók, azokkal is. Mikor velünk voltak, magyarul beszéltek, mikor a románokkal voltak, románul beszéltek. De mi külön voltunk, nem nagyon vegyültünk a többiekkel. Mi külön ettünk hárman, még odajöttek, csatlakoztak a... Zsigmond, amelyik [román] zse betűvel¹⁷ írta a nevét... de nem vegyültünk nagyon a románokkal. Naplót vezettünk, közösen kártyáztunk, nem foglalkoztunk a többiekkel. Úgyhogy bennünket a tisztek tiszteltek.

- *Az ugrások milyenek voltak, azt a részét szeretted?*

- Az ugrásokat igen. Azért is mentem, mert ami adrenalinna jár s kihívás számomra, azt szerettem megoldani – és minden ugrás egy kihívás volt. Természetesen azelőtt ugrótornyokból kellett ugorjunk. Gyakoroltuk a pozíciót, a helyes testtartást. Megforgattak ilyen nagy körökben: *cer-pâmânt, cer-pâmânt*¹⁸, és kellett mondjuk, mennyire szédültünk meg. Vérnyomásokat is mértek. Amikor felértünk a megfelelő szintre a levegőben, akkor a tiszt – a vállunkon egy érintéssel – csak annyit mondott, hogy *salt*.¹⁹ És akkor már te tudtál mindent, hogy mit kell csináljál. Az előttem lévő egy bodzafordulói fiú volt. (Mielőtt felmentünk, persze, azelőtt volt egy ilyen akklimatizálás-repülés, kinyitott ajtókkal repültünk, hogy szokjuk a légörvényeket meg azt a

16 „Vitus, feküdj!” (román)

17 Azaz j-vel: Jigmond.

18 Ég-föld (román).

19 Ugrás (román).

helyzetet.) Ő élesben nem mert kiugrani. Kicsatolták a karabinert, s félretették – nem lökték ki, nem volt erőszak. Velem szemben az első héten azért volt erőszak, mert én túlságosan magyarkodtam. Azt akartam, hogy a románok – a moldvaiak is – beszéljenek velem magyarul. Ez nem működött; amikor ott voltak a tisztek, akkor románul kellett beszélni. Tehát a jelenlétükben nem lehetett magyarkodni. A bajtársakkal viszont egymás között magyarul beszéltünk. Hárman voltunk; az írnök a programot [mindig] elmondta nekünk. Az elején nem tudtam én sem olyan jól románul, mert nagyapám azt mondta Gyergyószentmiklóson – sose felejttem el –, mikor hazajött a háborúból, hogy ne tanulj meg te románul, tanuljanak meg ők magyarul. És ezt az elvet próbáltam a katonaságnál is gyakorolni, de nem tudtam őket megtanítani magyarul, még a csángó legényeket se. Olyan nyomás volt, hogy meghasaltattak. Nem sikerült ez. De mi magyarokul kikértük magunknak a tekintélyt, s nem engedtünk a huszonegyből.

Vitus Huba Trimfa Demeterrel

– *A gyalogosokkal, gondolom, nem sok kapcsolatotok volt.*

– *A gyalogosokkal nem, sőt... Egy kapcsolatom volt. Volt egy Trimfa Demeter nevezetű, aki Erdőfüléről került oda. Ő nem tudott egy szót se románul, és berakták a GAZ²⁰-ba, a tehének mellé. Én nagyon szerettem a tejet; s tejet nem nagyon kaptunk, az az igazság. Reggelire volt tea, ebédre leves, vacsorára tea... S láttam, hogy egy szőke, jó kemény kovácslegény – olyan vállas volt – ott jön nagy vigyorogva,*

nagy mosolyogva – mert hallotta, hogy magyarul beszélünk –, hogy ő ott van a tehenek mellett. Mondom, tejet tudsz-e hozni, intéz-e? Igen – [válaszolta]. Hetente két-három alkalommal hozott nekem tejet egy kancsóban. Úgyhogy csak ennyi kapcsolatom volt [más beosztású katonákkal].

Amit még nem szerettem: az őrséget. A zászlónál három órát kellett állni, utána kimenni, a területet őrizni. Voltak ilyen... *post de pază*²¹, azokban kellett éjszaka háromóránként váltani [az őrszemeket], akkor a zászlónál [is kellett őrködni]. A kaszárnya területét kellett figyeljük, háromóránként őrséget álltunk. Három órát a posztban voltál, három órát pihentél, s három órát aludtál. Minden reggel a fegyverünket meg kellett pucoljuk. Voltak éjszakai riasztások: olyankor öt másodperc alatt fel kellett öltöznünk, le kellett a pokrócokkal – ezekkel a szovjet katonai pokrócokkal – az ablakokat takarjuk, és a kaszárnya udvarán kellett teljes felszereléssel jelentkeznünk. Volt ilyenben is részünk. A himnuszunkat is megtanultam. Azzal indultunk mindig ki a repülőtérre, kettes oszlopokban.

*Ne bate vântul, ne bate ploaia,
Ne bate vântul, ne bate,
Ne bate tot mereu,
Ne pregătim, parașutiști să devenim.*²²

Ez a szöveg volt a *Bella Ciao* [dallamára írva], ezzel a dallammal mentünk ki mindig a repülőtérre. [Kiadták a parancsot]: *Cu cântec înaintea marș!*²³, és akkor ezt kellett énekeljük.

– *Térjünk vissza az amerikai katonákra, akikről meséltél.*

– A tiszt – azt sose felejttem el – nem jött s szedte össze a földről az ejtőernyőket, hanem ő ült be a dzsipbe, és jött be a kaszárnyába. Az ejtőernyőjét a katonák szedték össze.

– *Mindenki ejtőernyővel ugrott ki?*

21 Őrhelyek (román).

22 „Ver az eső, fúj a szél / Fúj a szél, / mindig fúj bennünket / Mi készülünk, hogy ejtőernyősök lehessünk” (román).

23 Nótával előre indulj! (román)

- Mindenki, még a dzsip is ejtőernyővel érkezett. Tehát semmi sem jött szárazföldön, minden a levegőből érkezett. Egy közös ugrásunk volt akkor, '94-ben az amerikai hadsereggel.

- *Körülbelül hányan voltak?*

- Hát egy olyan autóbusznyi, ötven-hatvanan.

- *Ti mennyien voltatok?*

- Mi húszan voltunk, abból kettő nem ugrott ki.

- *Hányan voltatok egy szobában?*

- Hát emeletes ágyak voltak... Tízen voltunk, [szobánként] tíz-tíz [fő]. Volt, amikor össze is raktak [bennünket egy hálóba]. Úgy képzeld el, [hogy az épület olyan volt], mint egy négyemeletes blokk – a kommunizmusban építették. Pont vele szemben volt a repülőtér meg az ugrótorony – ez olyan volt, mint egy tízemeletes blokk, és onnan ugrottunk ki, ilyen expanziós gumikkal meg voltunk kötve, és ott gyakoroltuk az ugrótoronyból a kiugrásokat. Az akklimatizációs repülés úgy volt, hogy felvittek, kinyitották a repülő ajtaját, [vagyis] a lappancsát leengedték, maga alá behúzta, és akkor a gép ereszkedett le, emelkedett fel, ereszkedett le, emelkedett fel – hogy szokjuk a szabadesést, ezt a helyzetet. Úgyhogy nem volt egyből ugrás. Felkészítettek – három hónapig tartott.

- *Köszönöm a beszélgetést.*

Naposó nó